

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 29 februari 1916, kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 12 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd.

Närvarande: herrar Edén, Clason, Bellinder, K. J. Ekman*, von Geijer, Stadener, von Bahr, von Zweigbergk, greve Alexander Hamilton, August Ljunggren, Klefbeck, Larsson i Västerås, Magnusson i Tumhult, Persson i Malmö*, Räf, Waldén*, Ericsson i Vallsta, Hallén, Hildebrand och Hallendorff*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 56, har herr *Vennerström* hemställt, att riksdagen för sin del måtte besluta följande förändrade lydelse av § 12 i kungliga förordningen den 31 mars 1862 om kyrkostämma m. m.

»Kallelse till kyrkostämma — — — — —
Har domkapitlet — — — — —
Kungörelsen uppläses — — — — —
För ärende — — — — —

Beslutar kyrkostämma, att kungörelse om stämma jämväl bör anslås å viss plats inom församlingen, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

Tillkännagivande om tid och ställe för kyrkostämma bör, där kyrko-

stämman icke med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster efter röstevärdet annorlunda beslutar, införas i en eller flera tidningar inom orten, såvida ej, beträffande stämma för ärende, som fordrar skyndsam handläggning, hinder däremot möter. Kyrkostämma beslutar i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av församlingens medlemmar bringa tillkännagivandet till de flestas kännedom. Har vid fattandet av sistnämnda beslut förslag om tillkännagivandets införande i annan ortstidning än de sålunda bestämda varit under omröstning och därvid erhållit minst en tredjedel av de i omröstningen deltagandes röster efter röstevärdet, skall tillkännagivandet införas jämväl i denna tidning.

Tilkännagivandet skall, såvida ej å kyrkostämma annorledes beslutits, innehålla underrättelse allenast om de viktigare ärenden, vilka icke enligt lag skola å kyrkostämma förekomma.

På kyrkostämma ankommande beslut, som här ovan omförmälas, skola fattas å ordinarie kyrkostämma i december och avse näst följande kalenderår.

Ordföranden skall i god tid avsända tillkännagivandet, som ovan sagts, för intagande i vederbörlig tidning, om möjligt minst åtta dagar före stämman.

Den omständigheten, att kungörelse om stämman ej blivit anslagen eller att tillkännagivande ej blivit i tidning infört, må icke utgöra hinder för stämmans hållande.»

Till stöd för sin hemställan har motionären anfört följande:

»Både förordningen om kommunalstyrelse på landet och förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd innehåller bestämmelser om att stämmornas kungörande bör ske även genom tidningspressen. Det föreligger dock en avsevärd skillnad mellan de båda förordningarnas innehåll i detta avseende. Paragraf 16 av förordningen om kommunalstyrelse på landet säger i fråga om kommunalstämmornas kungörande i tidningspressen: »Tilkännagivande om tid och ställe för kommunalstämma bör, där kommunalstämman icke med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet annorlunda beslutar, införas i en eller flera tidningar inom orten, såvida ej beträffande stämma för ärende, som fordrar skyndsam handläggning, hinder däremot möter. Kommunalstämma beslutar, i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika

grupper av kommunens medlemmar bringa tillkännagivandet till de flestas kännedom. Har vid fattandet av sistnämnda beslut förslag om tillkännagivandets införande i annan ortstidning än de sålunda bestämda varit under omröstning och därvid erhållit minst en tredjedel av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet, skall tillkännagivande införas jämväl i denna tidning. Tillkännagivandet skall, såvida ej å kommunalstämman annorledes beslutits, innehålla underrättelse allenast om de viktigare ärenden, vilka icke enligt lag skola å kommunalstämma förekomma. På kommunalstämma ankommande beslut, som här ovan omförmälas, skall fattas å ordinarie kommunalstämma i december och avse nästföljande kalenderår. Ordföranden skall i god tid avsända tillkännagivande, som ovan sagts, för intagande i vederbörlig tidning, om möjligt minst åtta dagar före stämman.»

Paragraf 12 av förordningen om kyrkostämma föreskriver blott: »Beslutar kyrkostämma, att kungörelse om stämman jämväl bör anslås å viss plats inom församlingen eller införas i en eller flera tidningar i orten, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.»

Det är önskvärt att kyrkoförordningens torftiga bestämmelser om stämmors kungörande i tidningar bringas i överensstämmelse med kommunalstämmoförordningens mera tillfredsställande. På många ställen har förvirring uppstått, emedan förordningarnas innehåll på denna punkt är olika. Samma skäl, som talade för att paragraf 16 av kommunalstämmoförordningen, i vad det rör tillkännagivande i tidningarna, år 1913 erhöll ovan citerade lydelse, tala med samma styrka för att likartade bestämmelser stadgas angående kyrkostämmornas kungörande för allmänheten.

I sin motivering till den Kungl. propositionen 1913 om ändrad lydelse av en del paragrafer i förordningen av 1862 om kommunalstyrelse på landet yttrade vederbörande departementschef bl. a.: »att det naturligen är av vikt att tillkännagivande i ortstidning införas i den av ortens tidningar, som läses av en avsevärd grupp av kommunens medlemmar. Endast därigenom kan det avsedda syftet uppnås, nämligen att tillkännagivandet erhåller största möjliga spridning bland kommunens medlemmar. Denna synpunkt har också framhållits av riksdagens justitieombudsman i en till Kungl. Maj:t den 13 november 1907 avgiven framställning angående omarbetning av bestämmelserna i paragraf 66 av förordningen om kommunalstyrelse i stad.» Departementschefen fortsatte: »Ehuru väl det torde få antagas, att i den mån vissheten om betydelsen av ett allmänt deltagande i de kommunala angelägenheterna växer vederbörande stämмоordförande skulle komma att iakttaga opartiskhet med avseende på valet av tidningar,

synes dock önskvärt, att de röstberättigade själva få bestämma, i vilken eller vilka tidningar inom orten kungörelse om stämman bör intagas. För att dock i skälig grad hindra majoritetsförtryck, torde det vara lämpligt tillika föreskriva, att om minst en tredjedel av de å den beslutande stämman närvarande påyrka kungörelsens intagande i viss tidning så också skall äga rum». Konstitutionsutskottets majoritet instämde helt i denna departementschefens motivering. Den nu gällande bestämmelsen i paragraf 16 av förordningen om kommunalstyrelse på landet blev därefter sammanjämningsvägen av riksdagens båda kamrar *enhälligt* antagen.

Departementschefens refererade motivering kan helt och fullt anföras som stöd för kravet på att riksdagen fattar ett liknande beslut i fråga om ändrad lydelse av förordningen om kyrkostämman. Den tanke, som riksdagen enhälligt godkänt ifråga om kungörandet av kommunalstämmorna, borde riksdagen ej kunna avslå, när den tillämpas på kungörandet av kyrkostämmorna.

Det är en fullt berättigad strävan att i tillämpliga delar bringa bestämmelserna om kommunalstämma och kyrkostämman i överensstämmelse med varandra. Riksdagen har förut erkänt detta. Vid riksdagen 1915 förelåg en motion av herr Bäcklund i andra kammaren om att kyrkostämman lika väl som kommunalstämman må äga rätt att bestämma tiden för stämmornas hållande under nästa år. Konstitutionsutskottet tillstyrkte, anförande bl. a. att vad som gällde landskommuner borde givetvis ha samma giltighet även på den kyrkliga kommunens område. Riksdagens båda kamrar godkände denna uppfattning. Det gäller nu ett litet steg till på samma riktiga väg.»

*Utskottets
yttrande.*

I § 12 uti förordningen om kyrkostämman samt kyrko- och skolråd enligt paragrafens ursprungliga lydelse stadgades med avseende å kyrkostämmans kungörande allenast, att kallelse till kyrkostämman skulle utfärdas genom kungörelse av kyrkoherden eller den, som för särskilt tillfälle borde hålla stämman, samt att kungörelsen skulle uppläsas från predikstolen fjorton dagar eller minst en vecka före stämman. En motsvarande bestämmelse var för kommunalstämmas del given i § 16 i förordningen om kommunalstyrelse på landet. Något stadgande om stämmans kungörande genom anslag å viss plats eller genom tillkännagivande i tidning fanns ej i någon av berörda förordningar föreskrivet. Beslut kunde visserligen fattas om anslag till bestridande av kostnaderna för kungörelsens införande i tidning, men stämmans ordförande kunde ej tvingas ombestyras, att sådant kungörande skedde.

I anledning av inom andra kammaren väckta motioner hemställde 1901 års riksdag i en till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lämpliga lagbestämmelser om befogenhet för kyrkostämma och kommunalstämma att besluta, huruvida och i vilka fall kungörelse om stämma skulle i en eller flera tidningar inom orten införas. Såsom skäl för framställningen anförde riksdagen, att det ej läte sig förneka, att det då lagstadgade sättet för kungörande av kyrkostämma och kommunalstämma på landet ej alltid, såsom avsett varit, innebure full garanti, att alla röstberättigade verkligen erhöile kännedom om stämmans utlysande. Ändrade förhållanden hade nämligen i väsentlig mån minskat effektiviteten av kungörelsens uppläsande i kyrka, och det kunde, särskilt i stora församlingar, lätt inträffa, att röstberättigade medlemmar, på grund av sin bristande kännedom om stämman, ej komme i tillfälle att däri deltaga och bevaka sina intressen. Riksdagen ansåge det därför både önskligt och behövt, att även andra kungörelsesätt tillitades för att sprida meddelandet om hållande av kyrko- eller kommunalstämma. Mycket kunde i detta hänseende vinnas redan därigenom, att kungörelse om dylik stämma ansloges å lämpliga platser inom kommunen. I åtskilliga fall torde emellertid ej heller detta vara tillfyllest, och då kunde tidningarna inom orten med fördel användas för meddelandets spridning.

I anledning av riksdagens berörda skrivelse framlade Kungl. Maj:t för 1902 års riksdag förslag till lag om ändrad lydelse av såväl § 12 i kyrkostämmoförordningen som § 16 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, avseende, att ordförande i kyrkostämma eller kommunalstämma skulle vara skyldig att, då stämma beslutat om kungörelses införande i tidning, föranstalta om sådant införande. Vid samma riksdag väcktes även i andra kammaren en motion om motsvarande bestämmelser med avseende å kungörelses anslående. Den kungl. propositionen blev av riksdagen bifallen med det tillägg, som i berörda motion föreslagits, och lag i ämnet utfärdades den 9 maj 1902.

Sedermera infördes genom lag den 13 juni 1913 i förevarande avseende nya bestämmelser i § 16 förordningen om kommunalstyrelse på landet. Enligt denna paragraf är såsom allmän regel stadgat, att tillkännagivande om tid och ställe för kommunalstämma bör införas i en eller flera tidningar inom orten. Särskilt beslut med kvalificerad majoritet erfordras för att denna regel skall frångås. Kommunalstämma har ock enligt paragrafen rätt att besluta i vilka tidningar tillkännagivandet skall införas, och därjämte är stadgat, att om vid beslutets fattande en mino-

ritet yrkat införande av tillkännagifvandet i annan ortstidning än de genom majoritetens beslut bestämda, samt denna minoritet uppgått till minst en tredjedel av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet, tillkännagifvandet skall införas jämväl i denna tidning. Omförmälda beslut skola fattas å ordinarie kommunalstämma i december och avse nästföljande kalenderår.

Med sin ifrågavarande motion avser nu motionären att bringa kyrkostämmoförordningens bestämmelser med avseende å stämmas kungörande i överensstämmelse med dem, som år 1913 införts i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

I likhet med motionären anser utskottet, att de skäl, som talat för införandet av ovan omförmälda bestämmelser rörande kommunalstämmas kungörande, äga giltighet även på den kyrkliga kommunens område. Den parallellism, som förefinnes mellan förordningen om kommunalstyrelse på landet och kyrkostämmoförordningen, synes under sådana förhållanden böra föranleda därtill, att de båda förordningarna i dessa delar bringas i överensstämmelse med varandra.

Vad beträffar den av motionären föreslagna lydelsen av § 12 kyrkostämmoförordningen föreslår utskottet en ändring betingad därav, att den tredje ordinarie kyrkostämman ej i likhet med vad som gäller för kommunalstämma ovillkorligen behöver hållas i december månad, utan kan äga rum redan dessförinnan.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen för sin del måtte besluta följande

»Lag

om ändrad lydelse av § 12 i kungl. förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd.

Häri genom förordnas, att § 12 i kungl. förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd erhåller följande förändrade lydelse:

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

§ 12.

Kallelse till kyrkostämma — — —
 Har domkapitlet — — — — —
 Kungörelsen uppläses — — — — —
 För ärende — — — — —

Beslutar kyrkostämma, att kungörelse om stämma jämväl bör anslås å viss plats inom församlingen eller införas i en eller flera tidningar i orten, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom. Den omständigheten, att kungörelse ej blivit anslagen eller i tidning införd, må icke utgöra hinder för stämmans hållande.

§ 12.

Kallelse till kyrkostämma — — —
 Har domkapitlet — — — — —
 Kungörelsen uppläses — — — — —
 För ärende — — — — —

Beslutar kyrkostämma, att kungörelse om stämma jämväl bör anslås å viss plats inom församlingen, skall ordföranden, där så ske kan, föranstalta därom.

Tillkännagivande om tid och ställe för kyrkostämma bör, där kyrkostämman icke med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet annorlunda beslutar, införas i en eller flera tidningar inom orten, såvida ej, beträffande stämma för ärende, som fordrar skyndsam handläggning, hinder däremot möter. Kyrkostämma beslutar, i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas, därvid sådana tidningar böra väljas, som genom spridning inom olika grupper av församlingens medlemmar bringa tillkännagivandet till de flestas kännedom. Har vid fattandet av sistnämnda beslut förslag om tillkännagivandets införande i annan ortstidning än de sålunda bestämda varit under omröstning och därvid erhållit minst en tredjedel av de i omröstningen deltagandes röster efter röstvärdet, skall tillkännagivandet införas jämväl i denna tidning.

Tillkännagivandet skall, såvida ej å kyrkostämman annorledes beslutits, innehålla underrättelse allenast om de viktigare ärenden, vilka icke enligt lag skola å kyrkostämman förekomma.

På kyrkostämman ankommande beslut, som här ovan omförmälas, skola fattas å den tredje ordinarie kyrkostämman under året och avse näst följande kalenderår.

Ordföranden skall i god tid avsända tillkännagivande, som ovan sagts, för intagande i vederbörlig tidning, om möjligt minst åtta dagar före stämman.

Den omständigheten, att kungörelse om stämman ej blivit anslagen eller att tillkännagivande ej blivit i tidning infört, må icke utgöra hinder för stämmans hållande.»

Stockholm den 26 februari 1916.

På utskottets vägnar:

NILS EDÉN.